

A black and white portrait of an elderly woman with short, curly hair, wearing a dark turtleneck sweater. She is resting her chin on her hand and looking directly at the camera with a slight smile.

Comptes
pendents
— *Vivian*
Gornick

Traducció de Martí Sales

Comptes pendants

VIVIAN GORNICK

COMPTES PENDENTS
APUNTS D'UNA RELECTORA CRÒNICA

Traducció de Martí Sales

Barcelona

Títol original: *Unfinished business*

© Vivian Gornick, 2020

Primera edició: novembre del 2021

© de la traducció: Martí Sales, 2021

© d'aquesta edició: L'Altra Editorial
Gran Via de les Corts Catalanes, 628, àtic 2a
08007 Barcelona
www.laltraeditorial.cat
Maquetació: EdicTal

Producció de l'ePub: booqlab

ISBN: 978-84-123925-6-2

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització prèvia i per escrit de L'Altra.

Tots els drets reservats.

TAULA

Nota de l'autora

Introducció

U

DOS

TRES

QUATRE

CINC

SIS

SET

VUIT

NOU

DEU

*Aquest llibre és per a en Randall Jarrell, l'home que creia que ens
dediquem a fer literatura perquè és la mare de la lectura.*

NOTA DE L'AUTORA

Hi ha frases i paràgrafs –fins i tot passatges sencers d'aquest llibre– que van aparèixer originalment en altres publicacions meves. No he tingut cap problema a «plagiar-me» a mi mateixa, per dir-ho així, perquè el tema que tracto aquí és la relectura, i he trobat útil «rellegir-me» a mi mateixa tot canviant el context mental on s'inscrivien inicialment aquells passatges. Sincerament, espero que al lector no li molesti aquesta pràctica.

INTRODUCCIÓ

Sovint he tingut la sensació que rellegir un llibre que havia estat important per a mi en algun moment de la vida és com estirar-se al divan del psicoanalista. La història que em sabia de memòria durant anys de cop i volta és posada en qüestió. Es veu que recordava malament aquest o aquell personatge o aquest o aquell gir de la trama: es coneixien a Nova York i jo estava convençuda que era Roma; era el 1870 i jo creia que era el 1900; i la mare li va fer què al protagonista? Malgrat tot, el món continua desapareixent quan lleigeixo i no deixo de meravellar-me: si això ho havia entès malament, i això i allò altre, com pot ser que el llibre encara m'enganxi?

Com la majoria de lectors, de vegades penso que vaig néixer llegint. No recordo una època en què no tingués un llibre a les mans i el cap ben lluny de tot el que m'envoltava. De vacances amb la família o els amics, soc perfectament capaç d'instal·lar-me amb un llibre a les mans al sofà del menjador d'una casa de camp preciosa i quasi ni sortir a veure la verdor gloriosa que ens hi havia dut. Un cop, dalt d'un tren que creuava els Andes peruans, mentre tothom feia grans ahs i ohs mirant per la finestra, jo era incapaç d'aixecar la vista de *La dama de blanc*. En una platja del Carib, seia sota el sol ardent amb *Lesser lives* de Diane Johnson (la biografia inventada de la primera dona de George Meredith) als genolls i quan vaig apartar els ulls del llibre em va sorprendre no trobar-me enmig de la boira i la fredor de l'Anglaterra de la dècada de 1840. La companyia d'aquells llibres! De tots els llibres. No hi ha res comparable. És l'afany de coherència inscrit en l'obra – aquest intent extraordinari de donar forma amb paraules al que tot just despunta– el que dona pau i excita, conforta i consola. Però sobretot és el gran alliberament del caos mental que proporciona llegir. De vegades penso que és l'únic que em dona forces per viure des de la més tendra infantesa.

Vivíem al Bronx en un barri obrer d'immigrants on tot el que necessitàvem ho podíem trobar en una de les moltes botigues que hi havia en un sol carrer comercial: la carnisseria, la fleca, la botiga de queviures, el banc, l'adrogueria, el sabater. Un dia, quan era força petita, devia tenir set o vuit anys, de la mà de la meva mare vaig entrar a una botiga que no havia vist mai: era una sucursal de la Biblioteca Pública de Nova York. El local era allargat, el terra de fusta i les parets plenes de llibres que arribaven al sostre. Al mig del local hi havia un taulell on seia l'Eleanor Roosevelt (en aquella època, totes les bibliotecàries semblaven l'Eleanor Roosevelt): una dona alta amb bon pitram i una tofa de cabells grisos pentinats *à la belle époque*, ulleres sense muntura col·locades a dalt de tot d'un nas increïblement recte i una mirada plàcida d'interès. La meva mare es va acostar al taulell, va assenyalar-me el cap i va dir a l'Eleanor Roosevelt:

–Li agrada llegir.

La bibliotecària es va aixecar i va dir:

–Vine.

Va dur-me cap a l'entrada del local, on hi havia la secció de llibres infantils.

–Comença per aquí –va dir.

I així ho vaig fer.

Entre aquell dia i el final de secundària, vaig llegir-me tots els llibres que tenien. Si ara em pregunten si sé què vaig llegir en aquella biblioteca de barri, només recordo que vaig passar de les rondalles de Grimm a *Donetes* i *Of time and the river*. Quan vaig començar la carrera, vaig descobrir que m'havia passat tots aquells anys llegint literatura. Va ser en aquell moment, em sembla, que vaig començar a rellegir, perquè a partir de llavors va ser a aquells llibres que ja m'eren íntims que tornaria una vegada i una altra, no només pel plaer de la mateixa història que et transporta sinó també per entendre què m'estava passant i com sortir-me'n.

Vaig créixer en una casa sorollosa d'esquerres on Karl Marx i la classe obrera internacional eren dogmes de fe: el sentiment agut d'injustícia social es donava per descomptat. Així que de bon començament, la vida com a acte polític

acoloria gairebé tota experiència, incloent-hi la lectura, evidentment. Sempre llegia tan sols per sentir com la potència de la Vida amb majúscula es manifestava (apassionadament) mitjançant la lluita del protagonista amb les forces externes fora del seu control. D'aquesta manera vaig rebre, intensament i per igual, l'obra de Dickens, Dreiser i Hardy, i també de Mike Gold, John Dos Passos i Agnes Smedley. Vaig riure quan, fa uns quants anys, vaig ensopegar amb un assaig de Delmore Schwartz en què retreu a Edmund Wilson la sorprenent manca d'interès en la forma literària. Per a Schwartz, la forma era part integral del sentit d'una obra literària; per a Wilson, el que importava no era com estaven escrits els llibres sinó de què parlaven, i com afectaven la cultura en el seu conjunt. Tenia el costum, sempre, d'emmarcar un llibre en el seu context social i polític. Aquest punt de vista li permetia posar Proust i Dorothy Parker en una mateixa frase per seguir un raonament, o comparar Max Eastman favorablement amb André Gide. Per a Schwartz això era dolorosíssim. Per a mi, era inexplicablement gratificant. I què hi ha de més natural que començar a escriure tal com llegia.

Una nit cap a final de la dècada del 1960, vaig assistir a una xerrada al Vanguard, el famós club de jazz del Greenwich Village. Es titulava «Art i política» i a l'escenari hi havia el dramaturg LeRoi Jones (després conegut com a Amiri Baraka), el saxofonista Archie Shepp i el pintor Larry Rivers. De públic, tots els progres blancs de classe mitjana de la ciutat. En un tres i no res, va quedar clar que l'art no tenia cap possibilitat contra la política. Jones va agafar les regnes de la vetllada quan va proclamar que no només el moviment dels drets civils estava cansat del que anomenava intervencionisme blanc, sinó que ben aviat la sang correria per les butaques del Teatre de la Revolució i qui us penseu que seia en aquestes butaques? El local es va encendre, tothom cridava i bramava alhora diferents modalitats del «No hi ha dret!» i una veu en concret sobresortia de la resta i cridava: «Ja no dec res a ningú, LeRoi. Tu saps que ja no dec res a ningú!». Però Jones, impertèrrit i gens impressionat pel batibull, va continuar explicant que nosaltres, els blanquets, l'havíem cagat completament, però quan ells, els negres, se'n sortissin, ho farien d'una altra